ÁRTATLANOK

Szekuláris megváltás

TESZÁR DÁVID

AZ *ÁRTATLANOK* NŐI BALSORSOKON KERESZTÜL MESÉL HITRŐL ÉS MORALITÁSRÓL A VILÁGHÁBORÚS LENGYELORSZÁGBAN.

A második világháború kevésbé ismert fejezetéhez tartozik az emberiség elleni bűntettek azon köre, amelyet szovjet katonák követettek el a nőkkel szemben Berlinben és az odafelé vezető úton. Berlin megerőszakolásáról elsőként egy brit hadtörténész, Anthony Beevor írt részletesebben a 2000-es évek elején, noha anonim beszámolók már az 1950-es évektől kezdve hozzáférhetővé váltak. Az áldozatok közül a nevét felvállalva Gabi Köpp értekezett elsőként a jelenségről 2010-ben: ő 15 esztendős volt, amikor csapatostul becstelenítették meg a szovjet katonák.

Az eddig párkapcsolati drámákban (*Biztos kezekben*, *Nathalie...*) és kedélyes romkomokban (*Legkedvesebb rémálmom*, *A monacói lány*) utazó, francia Anne Fontaine e megrendítő traumát teszi meg kiindulópontnak, egyúttal pedig rámutat a nőkkel szembeni brutális terror pervazív jellegére, amikor 1945 végén egy lengyel apáca kéri kétségbeesetten a francia Vöröskereszt fiatal orvosnőjét, Mathilde-ot (Lou de Laâge), hogy vezessen le egy szülést a saját konventjükben. (A sztori egy valós alak, Madeleine Pauliac beszámolói alapján készült, aki Lengyelországban teljesített orvosi szolgálatot a második világháború végén.) Utóbb kiderül, hogy nemcsak egyetlen szerzetesnőt ejtettek teherbe a szovjet katonák, ezért az orvosnő titokban visszajár hozzájuk és segít a megerőszakolt, mély hitválságba került nőkön, akik, élükön a konvent vezetőjével, mindent megtesznek azért, hogy ne tudódjon ki az intézmény bezárását kilátásba helyező, szégyenteljes hír.

Fontaine nyomasztó atmoszférájú, ólomsúlyú mozija két oldalról vizsgálódik: egyrészt a női vezető szerepkörét járja körül a rideg dogmatizmust képviselő, mélyen hívő szerzetes főnővér (az *Ida* alkoholista nagynénjét megformáló Agata Kulesza kiváló alakításában) és a kommunista munkáscsaládból származó, gyakorlatias Mathilde alakján keresztül, különös tekintettel a megszületett gyermekek sorsára, másrészről pedig a nemi erőszak végletes traumájára adott különféle válaszreakciókat tekinti át, s ennek kapcsán ruházza fel arccal az egyes apácákat és apácanövendékeket. (Az *Ártatlanok* tematikai és hangnembeli szigorát enyhítendő egy szerelmi szálat is beleszőttek a történetbe.)

„Súlyos hitpróba elé állítja"

Tekintve, hogy a háborús *vis maior* ezen speciális esetére kevésnek bizonyulnak a keresztény szentenciák a főnővér részéről, a francia rendezőnő igen kevés reményt lát a rideg és érzéketlen intézményesített egyházban. Ezzel szemben a hitetlensége miatt kezdetben lenézett orvosnő jelentékeny talpraesettségről és gyors észjárásról tesz tanúbizonyságot, amikor egy jól irányzott, meggyőző hazugsággal elhárít egy további potenciális kálváriát. Fontaine súlyos hitpróba elé állítja filmje valamennyi szereplőjét és felveti annak a lehetőségét, hogy a morális pragmatizmus felette áll a vallási doktrínáknak: az *Ártatlanok* tanúbizonysága szerint egy ilyen tragikus eseménysorozat után a külső előírások ellenére sem lehet ugyanúgy tovább élni, mint eddig. Nem véletlen, hogy a pszichológiai támasz nélkül maradt, megerőszakolt nők közül a konvent vezetőjének jobb kezét, a világi múlttal rendelkező Mariát emeli ki legfőképp a direktornő, aki józanságával és együttérző emberszeretetével igyekszik tompítani a főnővér szélsőséges dogmatizmusát. Fontaine alkotása nem közelíti meg az *Ida* formatudatosságát, de hasonlóképp igényesen fényképezett, sallangoktól mentes munka, híven a bencés apácák szabályozott napi rutinjához és puritán kolostorához. Az *Ártatlanok* tehetséggel egyensúlyozva elkerüli a melodrámai túlzásokat, s hű marad önmaga szigorához egészen a zárlatig: ekkor ugyanis egy huszárvágással felold minden problémát. Ez kiváltképp egy olyan, egyébként jól megírt és gazdagon rétegzett munka esetében hangzik falsul, amely szerint a hit „huszonnégy óra kétség és egy perc remény.

•

ÁRTATLANOK (Les Innocentes) – francia-lengyel, 2016. Rendezte: **Anne Fontaine**. Írta: **Sabrina B. Karine**, **Pascal Bonitzer**, **Alice Vial**. Kép: **Caroline Champetier**. Zene: **Grégoire Hetzel**. Szereplők: **Lou de Laage** (Mathilde), **Agata Buzek** (Maria), **Agata Kulesza** (Tisztelendő Anya), **Vincent Macaigne** (Samuel), **Thomas Coumans** (Gaspard). Gyártó: **Aeroplan Film / Mars Films / Mandarin Cinema**. Forgalmazó: **Cirko Film Kft**. *Feliratos*. 115 perc.